

Sygn. akt III AUa 155/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur (spr.) SSA Maciej Piankowski
Protokolant:	stażysta Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2015 r. w Gdańsku

sprawy D. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o ustalenie istnienia bądź nieistnienia ubezpieczeń społecznych;

na skutek apelacji D. G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu- IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 października 2013 r., sygn. akt IV U 1953/12

1. uchyła zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję w części dotyczącej podlegania ubezpieczeniom D. G. za okres od dnia 1 października 2009 roku do dnia 31 sierpnia 2010 roku i w tym zakresie sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu;
2. oddala apelacje w pozostałym zakresie;
3. zasądza od organu rentowego na rzecz D. G. kwotę 150,00 (sto pięćdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za II instancję.

Sygn. akt III AUa 155/14

UZASADNIENIE

D. G. zakwestionowała decyzję (...) Oddział E. z dnia 23 kwietnia 2012 r., którą pozwany stwierdził, że skarżąca w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 30 kwietnia 2002 r. oraz od 1 stycznia 2003 r. do 31 sierpnia 2010 r., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty, dla której podstawą

wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 17 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Elblągu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie i zasądził od ubezpieczonej 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, iż D. G. od dnia 25 marca 1991 r. prowadziła działalność gospodarczą (...) Handel Art. Przemysłowymi, Usługi (...). Z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej dokonała zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych od dnia 1 stycznia 1999 r. Poza sporem również było, że z dniem 1 września 2010 r. skarżąca dokonała wyrejestrowania z tych ubezpieczeń.

W okresie od 1 maja 2002 r. do 31 grudnia 2002 r. skarżąca była uprawniona do świadczenia rentowego. Żadna ze stron nie kwestionowała przy tym, iż we wskazanym okresie nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności.

Decyzją z dnia 21 października 2008 r. wyłączono skarżącą z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania umowy o pracę nakładczą na rzecz płatnika składek (...) Spółka z o.o. w W. od dnia 1 czerwca 2007 r., zaś Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 24 czerwca 2010 r. wydanym w sprawie XIV U 2884/08 oddalił odwołanie skarżącej od powyższej decyzji. Wyrok jest prawomocny.

Z dniem 1 października 2009 r. skarżąca zaczęła świadczyć pracę, jako konsultant biznesowy na rzecz firmy (...) LTD w Wielkiej Brytanii. Swoją pracę wykonywała na terytorium Polski, za pośrednictwem Internetu. Pracę świadczyła przez ok.16 godzin tygodniowo, w weekendy. Co miesiąc skarżąca wyjeżdża do L., gdzie spotyka się z innymi konsultantami biznesowymi. Od momentu zawarcia tej umowy skarżącą nie opłaca składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce. Po zawarciu umowy skarżącą nie zgłosiła się do instytucji ubezpieczeniowej w Wielkiej Brytanii w celu nadania numeru ubezpieczenia społecznego, tzw. NIN - jest w posiadaniu jedynie Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego.

Na tle tak poczynionych ustaleń, pozwany wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję.

Sąd Okręgowy, zajmując stanowisko w przedmiocie pierwszego z zarzutów skarżącej dotyczącego zasadności wyłączenia jej z ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej z uwagi na podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu realizacji umowy o pracę nakładczą, wskazał, iż kwestia ta była już przedmiotem badania przez Sąd Okręgowy w Warszawie, który wyrokiem z dnia 24 czerwca 2010 r. przesądził o bezzasadności stanowiska skarżącej. A skoro tak, to zgodnie z treścią art. 365 § 1 k.p.c. żądanie skarżącej ustalenia, iż z tytułu zawartej z (...) Spółka z o.o. w W. umowy o pracę nakładczą podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, co wyłączało obowiązek podlegania tym ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, uznać należało za niedopuszczalne.

Odnosząc się zaś do żądania skarżącej ustalenia, iż w okresie od 1 października 2009 r. nie podlegała polskiemu systemowi ubezpieczeń z uwagi na zawartą umowę o pracę z angielską firmą (...) LTD wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 14 c rozporządzenia Rady (WE) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, osoba będąca równocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego Państwa Członkowskiego i prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium innego Państwa Członkowskiego podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, na którego terytorium wykonuje pracę za wynagrodzeniem. Natomiast od dnia 1 maja 2010 r. zakres ten normuje art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. WE L 166/1 z 30 kwietnia 2004 r. ze zm.), który stanowi, iż osoba, która normalnie wykonuje

pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną (...).

Nie można jednak pominąć, że to na osobach objętych dyspozycją art. 13 ww. rozporządzenia spoczywają obowiązki informacyjne, których wykonanie może mieć znaczenie dla nabycia i realizacji prawa do określonych świadczeń. Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia WE nr 883/2004 (Dz.Urz.WE L 284/1 z 30 października 2009 r. ze zm.), treść art. 3 ust. 2 stanowi, iż osoby, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe, zobowiązane są do przekazania instytucji właściwej informacji, dokumentów lub dowodów potwierdzających, niezbędnych do ustalenia ich sytuacji lub sytuacji ich rodzin, do ustalenia lub utrzymania ich praw i obowiązków oraz do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa oraz wynikających z niego obowiązków tych osób. Tak więc to osoba zainteresowana jest obowiązana do wystąpienia z wnioskiem do właściwej instytucji o określenie, jakiego państwa ustawodawstwu winna podlegać z uwagi na rodzaj świadczonej działalności/pracy. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania osoby zainteresowanej niezwłocznie ustala zaś ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego (nr 883/2004) oraz informuje o dniu, od którego rozpoczyna się stosowanie tego ustawodawstwa, zainteresowanego oraz instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę Państwa Członkowskiego, którego ustawodawstwu ostatnio podlegała ta osoba (art. 16 ust. 5, art. 20 ust. 2 rozporz. z 2009 r.).

Nie budziło wątpliwości Sądu, iż skarżąca nie dopełniła ciężącego na niej obowiązku. Co więcej, przeprowadzone postępowanie wykazało, iż po rozpoczęciu pracy na terenie Wielkiej Brytanii, nie dokonała ona rejestracji w brytyjskim systemie ubezpieczeń i nie uzyskała numeru ubezpieczenia społecznego, który to numer nadawany jest każdemu indywidualnie i jest niezbędny do identyfikacji składek płaconych na ubezpieczenie i jednocześnie stanowi potwierdzenie rejestracji w brytyjskim systemie ubezpieczeń społecznych oraz systemie podatkowym. Posiadanie powyższego numeru leży przede wszystkim w interesie pracownika, ponieważ bez tego numeru nie ma możliwości prawidłowego zaliczenia odprowadzanych składek ani korzystania z przysługujących przywilejów. Jest on również wymagany przy wszelkich formalnościach urzędowych, a jego brak może powodować różnego rodzaju trudności.

Co prawda w toku postępowania skarżąca usiłowała wykazać, iż podlega ubezpieczeniom w ramach brytyjskiego systemu ubezpieczeń społecznych, jednakże nie przedstawiła ostatecznie stosownego zaświadczenia wydanego przez brytyjski organ. Co więcej przeprowadzone przez pozwanego - w toku postępowania sądowego - postępowanie wyjaśniające pomiędzy pozwanym a brytyjską instytucją ubezpieczeniową, potwierdziło jednoznacznie, że skarżąca nie dopełniła ciężącego na niej obowiązku zgłoszenia się do ubezpieczeń w Wielkiej Brytanii. Jak poinformowała angielska instytucja, skarżąca nie podlega brytyjskiemu systemowi ubezpieczeń, gdyż nie został jej nadany wyżej opisany numer identyfikacji NIN, na podstawie którego możliwe jest ewidencjonowanie składek ubezpieczeniowych. Posiadany przez skarżącą numer, jest numerem tymczasowym i nie wystarczającym do ewidencjonowania składek ubezpieczeniowych.

W świetle powyższego Sąd uznał, że decyzja pozwanego odpowiadała prawu i na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie (pkt 1 wyroku).

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o przepis art. 98 k.p.c. w zw. z § 5 oraz § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Apelację od wyroku wywiodła wnioskodawczyni zaskarżając go w całości i zarzucając:

1) naruszenie prawa materialnego, mające wpływ na wynik sprawy, tj. art. 11 oraz art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (dalej „rozporządzenie nr 883/2004”) poprzez jego niezastosowanie przez Sąd Okręgowy, na skutek czego ubezpieczona została niezasadnie objęta obowiązkiem ubezpieczenia na terenie RP mimo tego, że

zgodnie z tym przepisem osoby, do których stosuje się powyższe rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego, a zatem wykluczone jest nakładanie przez państwa członkowskie obowiązków na osoby, do których ma zastosowanie rozporządzenie 883/2004, jeżeli na podstawie przepisów rozporządzenia podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego - i przez to nierozpoznanie istoty sprawy,

2) naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, mianowicie:

a) art. 233 § 1 i 2 k.p.c. poprzez:

- dowolną ocenę dowodu z przesłuchania ubezpieczonej, prowadzącą do wniosku, jakoby nie wykazała ona przesłanek jej podlegania pod brytyjski system ubezpieczeń społecznych, mimo braku podstaw do takiej oceny w związku z przedstawieniem przez ubezpieczoną takich dowodów podczas jej przesłuchania na rozprawie oraz dokumentami załączonymi do odwołania,
- dowolne, sprzeczne z zasadą wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i z zasadami doświadczenia życiowego uznanie, jakoby ubezpieczona nie wykazała jej podlegania pod brytyjski system ubezpieczeń społecznych, podczas gdy ze stanu faktycznego i z załączonych do akt sprawy dowodów wynikają wnioski odmienne,

b) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których Sąd Okręgowy odmówił poszczególnym dowodom wiarygodności, przez co Sąd Apelacyjny został pozbawiony w tym zakresie możliwości kontroli instancyjnej prawidłowości wydanego orzeczenia, w szczególności zaś pominięcie dowodów z przesłuchania ubezpieczonej na rozprawie oraz dowodów z przedłożonych przez nią dokumentów, świadczących o faktycznym wykonywaniu pracy na terenie Wielkiej Brytanii.

Mając na uwadze powyższe skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Elblągu.

Swoje stanowisko skarżąca szczegółowo i obszernie uzasadniła.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni zasługuje na uwzględnienie w części, w sposób skutkujący uchyleniem zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji w zakresie dotyczącym podlegania ubezpieczeniom D. G. za okres od 1 października 2009 r. do 31 sierpnia 2010 r. i przekazaniem sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

W pierwszej kolejności, zajmując stanowisko w przedmiocie zasadności decyzji pozwanego w zakresie obejmującym wnioskodawczynię obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym za wskazany w decyzji z dnia 23 kwietnia 2012 r. okres – z wyłączeniem okresu od 1 października 2009 r. do 31 sierpnia 2010 r. – wskazać należy, że Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela rozważania Sądu I instancji i wyprowadzoną z nich konkluzję, że co do wskazanego okresu obowiązuje powaga rzeczy osądzonej, w której konsekwencji nie można dokonywać w tym zakresie ponownych ustaleń. Wskazać bowiem trzeba, iż zgodnie z art. 366 k.p.c., wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia między tymi samymi stronami. Przepis ten wskazuje m. in. na przedmiotowe granice powagi rzeczy osądzonej, tj. to, co stanowiło przedmiot i podstawę faktyczną rozstrzygnięcia w chwili wyrokowania. Zgodnie zaś z art. 365 §1 k.p.c., w tym zakresie orzeczenie prawomocne wiąże strony, sąd, który je wydał oraz inne sądy, organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Przepis ten oznacza więc związanie dyspozycją zawartą w sentencji wyroku skonkretyzowanej, zindywidualizowanej i trwałej normy prawnej wywiedzionej przez sąd z norm generalnych i

abstrakcyjnych zawartych w przepisach prawnych. Inne sądy, organy państwowe oraz organy administracji publicznej rozstrzygające w innych sprawach niż karne nie mogą też dokonywać odmiennej oceny prawnej roszczenia a także nie mogą dokonywać odmiennych ustaleń faktycznych. Zaznaczyć tu należy, iż powagę rzeczy osądzonej ma w zasadzie tylko rozstrzygnięcie zawarte w sentencji wyroku. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 października 2005 r. w sprawie I CK 217/05 wskazał jednak, że jeżeli sentencja wyroku nie zawiera wyraźnych granic rozstrzygnięcia i nie można tego dokonać w drodze jego wykładni, aby ustalić granice powagi rzeczy osądzonej posłużyć należy się treścią uzasadnienia (LEX nr 187004). Na poparcie stanowiska Sądu I Instancji wskazać należy również postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 1998r. w sprawie II UKN 373/97 (OSNAPiUS 1999 nr 21, poz. 702), który podał, że prawomocny wyrok oddalający odwołanie w sprawie o rentę inwalidzką, w którym ustalono datę powstania inwalidztwa, ma powagę rzeczy osądzonej. Z mocy art. 366 k.p.c. nie jest też dopuszczalne skuteczne powoływanie się na spełnienie przed datą wyroku warunków wymaganych do przyznania świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 maja 2002r., II UKN 250/01, OSNAPiUS 2002 nr 16 oraz z 18 lutego 2003r., II UK 139/02, OSNP 2004/7/128).

Mając na uwadze powyższe podkreślić należało, że prawomocnym wyrokiem z dnia 24 czerwca 2010 r. wydanym w sprawie XIV U 2884/08, Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie zarówno D. G., jak i (...) Sp. z o.o. w W. w sprawie dotyczącej objęcia wnioskodawczyni ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania pracy nakładczej. Powyższe, przy ustaleniu, że to właśnie objęcie wnioskodawczyni ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania pracy nakładczej, zwalniało ją z obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenie z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej ma dla analizowanej sprawy kluczowe znaczenie, albowiem przesądza, iż skarżąca winna odprowadzić należne składki z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. A skoro tak, to uznać należało, że kwestia zasadności objęcia D. G. obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej za wskazany w zaskarżonej decyzji została prawomocnie przesądzona i w niniejszym postępowaniu nie może być poddawana ponownej analizie. Jak podnosił bowiem Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 marca 2014 r. (VCSK 203/13, LEX nr 1446456) regulacje przewidziane w art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c. gwarantują stabilność określonej orzeczeniem sądowym sytuacji prawnej, uniemożliwiając jej podważenie przez stronę niezadowoloną z rozstrzygnięcia i zobowiązując do jej respektowania inne sądy oraz inne organy państwa w określonych przez ustawę granicach. Należy podkreślić, że tym samym regulacje te realizują jedną z najistotniejszych gwarancji konstytucyjnych, jaką jest prawo do rozstrzygnięcia sprawy przez niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji), która nie byłaby możliwa do osiągnięcia bez stabilności, pewności i niewzruszalności rozstrzygnięć sądowych. Są także jedną z gwarancji powagi wymiaru sprawiedliwości.

Mając na uwadze powyższe, Sąd meriti wskazał, iż w niniejszej sprawie związany jest treścią prawomocnego orzeczenia zapadłego w sprawie XIV U 2884/08, które korzysta z powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), dlatego też dokonywanie ponownych ustaleń we wskazanym wyżej zakresie nie było uprawnione. Z tych względów Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację wnioskodawczyni w pozostałym zakresie, o czym orzekł, jak w punkcie 2 wyroku.

Zajmując stanowisko w przedmiocie zasadności (lub nie) objęcia wnioskodawczyni obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej za okres od 1 października 2009 r. do 31 sierpnia 2010 r., kiedy to wnioskodawczyni była związana umową o pracę ze Spółką (...) LTD, wskazać należy, iż Sąd I instancji nie był uprawniony do analizowania przedmiotowej kwestii, albowiem nie została ona dotychczas rozpoznana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który nie dysponował wiedzą w przedmiocie niniejszej umowy. Wobec powyższego również Sąd Okręgowy nie był władny badać, czy, a jeśli tak to któremu ustawodawstwu wnioskodawczyni w spornym okresie winna podlegać i w którym kraju odprowadzać składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne.

Podkreślić należy, że w Unii Europejskiej nie istnieje jeden ponadpaństwowy system zabezpieczenia społecznego. Każde państwo członkowskie posiada własny, krajowy system i zachowuje prawo do jego kształtowania odpowiednio do prowadzonej w tym względzie polityki. Przepisy unijne nie ingerują w to, kto jest objęty obowiązkiem ubezpieczenia w danym kraju, czy i jakie składki trzeba z tego tytułu płacić oraz jakie świadczenia można w zamian uzyskać. Koordynacja systemów zabezpieczeń społecznych państw członkowskich UE opiera się na generalnej zasadzie, iż pracownik migrujący może podlegać ubezpieczeniom tylko w jednym państwie członkowskim – art. 11 ust 1

rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 2004.166.1 – dalej: „rozporządzenie”).

Zasadą podstawową wynikającą z przepisów prawa unijnego, jest że osoba wykonująca pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu państwa właściwego wg miejsca wykonywania pracy (*lex loci laboris*) – art. 11 ust 2a rozporządzenia. Przepisy rozporządzenia, w tym powołany przez Sąd I instancji przepis art. 13, normują też wyjątki od powyższej zasady, w odniesieniu do pracownika migrującego – wykonującego pracę najemną, pracę na własnych rachunek, w różnych krajach członkowskich. Zgodnie z treścią art. 13 ust 3 rozporządzenia podstawowego, osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisem ust. 1. W myśl art. 13 ust 1b tego rozporządzenia, w sytuacji wykonywania pracy najemnej w dwóch lub kilku Państwach Członkowskich i niewykonywania jej w znacznej części w Państwie Członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, pracownik migrujący podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności zatrudniającego ją przedsiębiorstwa lub pracodawcy. Treść przedmiotowych norm nie budzi żadnej wątpliwości.

Procedura ustalania ustawodawstwa właściwego została uregulowana w przepisie art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 2009.284.1 – dalej: „rozporządzenie wykonawcze”). Stosownie do tej procedury: 1) osoba objęta art. 13 rozporządzenia informuje o tym fakcie instytucję właściwą wg miejsca zamieszkania (w konkretnej sprawie – pozwanego) – art. 16 ust 1 rozporządzenia wykonawczego, 2) instytucja właściwa niezwłocznie ustala ustawodawstwo właściwe, a takie wstępne ustalenie ma charakter tymczasowy, ponadto informuje instytucje wszystkich Państw Członkowskich, w których praca jest wykonywana o swoim tymczasowym określeniu ustawodawstwa – art. 16 ust 2 rozp. wykonawczego, 3) tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne od momentu poinformowania instytucji Państw Członkowskich, o ile ustawodawstwo nie zostało określone na podstawie art. 16 ust 4 rozporządzenia wykonawczego albo gdy przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji Państw Członkowskich poinformuje instytucję właściwą wg miejsca zamieszkania przed upływem tego terminu o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii – art. 16 ust 3 rozporządzenia wykonawczego. Przepis art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego ma zastosowanie w sytuacji, gdy instytucja miejsca zamieszkania ma wątpliwości, co do ustalenia ustawodawstwa właściwego. Konieczne jest wówczas nawiązanie kontaktu przez instytucje lub władze dwóch lub więcej zainteresowanych Państw Członkowskich, a ustawodawstwo właściwe ustala się na podstawie wspólnego porozumienia z uwzględnieniem przepisów art. 13 i 14 rozporządzenia podstawowego. Zastosowanie winna mieć również decyzja nr 1A Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadectw na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 czerwca 2014 r., III AUa 1823/13, niepublikowany).

Wobec nie poinformowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przez ubezpieczoną o pracy najemnej (umowa o pracę z dnia 1 października 2009 r.) na terytorium Wielkiej Brytanii w okresie od 1 października 2009 r. do 31 sierpnia 2010 r., pozwany nie mógł i nie wydał decyzji ustalającej ustawodawstwo właściwe tymczasowo na podstawie art. 13 ust. 3 i ust. 1b rozporządzenia podstawowego, a skoro tak, to Sąd Okręgowy nie był uprawniony do dokonywania oceny w powyższym zakresie, albowiem taka nie została jeszcze dokonana przez organ rentowy. Sąd I instancji dostrzegając fakt, iż pozwany nie zajął stanowiska w sprawie ustawodawstwa, któremu w spornym okresie wnioskodawczyni winna podlegać winien uchylić zaskarżoną decyzję i przekazać niniejszą sprawę bezpośrednio organowi rentowemu do rozpoznania przy uwzględnieniu odpowiednich regulacji unijnych. Wydany w sprawie wyrok miał zatem charakter przedwczesny. Sąd meriti podziela bowiem stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013r. II UK 333/12 (Lex 1438536), zgodnie z którym nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucje miejsca zamieszkania tej osoby

wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/04 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Podkreślić należy, iż prawo właściwe dla stosunku pracy może być określane w różny sposób – w tym zakresie zastosowanie znajduje powołane przez Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z 17 czerwca 2008r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych. Nie jest to jednakże istotne dla rozstrzygnięcia sporu, jak słusznie bowiem wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku w sprawie II UK 333/12, w sprawach dotyczących koordynacji zabezpieczenia społecznego stosunek prawny na podstawie, którego powstaje tytuł do ubezpieczenia społecznego i stosunek ubezpieczenia społecznego, to dwie niezależne więzi prawne. Zgodnie z art. 1 pkt a rozporządzenia podstawowego, „praca najemna” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce. W taki sam sposób definiowana jest na gruncie rozporządzenia nr 883/2004 praca na własny rachunek (art. 1 pkt b rozporządzenia). Ww. pojęcia jako określające tytuł ubezpieczenia społecznego, rozumiane są i tłumaczone według prawa miejscowego. Definicje tytułu ubezpieczenia społecznego przyjęte w krajowych systemach zabezpieczenia społecznego miejsca wykonywania pracy najemnej, do którego należy pracownik migrujący, mogą różnić się od tych zawartych w prawie pracy, ale muszą być utrzymane jako jedyne właściwe, tak jak rozumiane są przy stosowaniu ustawodawstwa z dziedziny zabezpieczenia społecznego danego państwa członkowskiego, na terytorium którego praca jest wykonywana (por. wyroki ETS z dnia 30 stycznia 1997 roku, C-221/95, C. (...) SA, (...) 1997 s. 609; z dnia 30 stycznia 1997 roku, E.J.M. de J., (...) 1997 s. 461). Istotnym jest czy w konkretnym przypadku, osoba spełnia wymagane warunki ustanowione w prawie krajowym przez system ubezpieczenia społecznego (wyrok TSUE z 15 kwietnia 1976r. 36/76 M.). Do instytucji właściwych, jak również do sądu krajowego należy przede wszystkim ustalenie, czy osoba uprawniona podlega ubezpieczeniu społecznemu w danym Państwie Członkowskim, a nie czy ważny jest stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym. W pkt 11 preambuły Rozporządzenia nr 883/2004 wskazano, iż uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w Państwie Członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, że właściwym dla nich stanie się inne Państwo Członkowskie ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo. Zatem zgodnie z powyższą zasadą określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego. Natomiast w przypadku wątpliwości instytucji miejsca zamieszkania zainteresowanego, co do okoliczności istnienia tytułu ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim, instytucja ta nie może sama rozstrzygać istnienia tego tytułu, lecz zgodnie z art. 16 Rozporządzenia 987/2009 zobowiązana jest zwrócić się do instytucji innego państwa członkowskiego, po czym instytucje te ustalają właściwe ustawodawstwo na mocy wspólnego porozumienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2007 roku I UK 68/2007 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 roku, II UK 333/12).

Pozwany wydając decyzję stwierdzającą fakt podlegania przez wnioskodawczynię w okresie od 1 października 2009 r. do 31 sierpnia 2010 r. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej, nie dysponując wiedzą, iż ubezpieczona w dniu 1 października 2009 r. podjęła zatrudnienie w ramach umowy o pracę na terytorium Wielkiej Brytanii, nie wydał decyzji w przedmiocie właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych stosownie do treści art. 13 ust 3 i 1b rozporządzenia. Sąd I instancji natomiast rozpoznał merytorycznie odwołanie, podczas gdy nie był do tego uprawniony. Ponieważ rozstrzygnięcie o powyższym wymaga zachowania przez Zakład trybu przewidzianego w art. 16 rozporządzenia wykonawczego, koniecznym było uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy bezpośrednio organowi do ponownego rozpoznania, stosownie do art. 477^{14a} k.p.c., o czym Sąd Apelacyjny, orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

W punkcie 3 orzeczenia, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.) oraz art. 98 § 1 i 3 oraz § 2 ust. 1 w zw. z § 12 ust. 2 i art. 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013, poz.

461) mając na uwadze niezbędny nakład pracy pełnomocnika, charakter sprawy i wkład jego pracy w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia, zasądził od pozwanego na rzecz ubezpieczonej kwotę 150,00 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

SSA Barbara Mazur SSA Jerzy Andrzejewski SSA Maciej Piankowski